

Date: 17th June-2025

PIYODALARNING QATNOV QISMIDA HARAKATLANISHI

Mo'minov Nozimjon Olimovich

Farg'ona viloyati Qo'shtepa tuman 1-son politexnikumi Yo'l harakati qoidalarini va harakat xavfsizligi fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada piyodalarning qatnov qismida harakatlanish qoidalarini, xavfsizlik choralarining ahamiyati hamda ushbu qoidalarga rioya qilmaslik oqibatlarini yoritiladi. Bundan tashqari, yo'l harakati madaniyatini oshirish va avariylarni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Piyoda, qatnov qismi, yo'l harakati xavfsizligi, svetofor, zebra, qoidabuzarlik, avariya, yo'l harakati qoidalarini.

Maqola matni:

Zamonaviy yo'l harakati sharoitida piyodalarning qatnov qismida xavfsiz harakatlanishi eng muhim masalalardan biri hisoblanadi. Afsuski, ko'plab yo'l-transport hodisalari aynan piyodalarning qatnov qismida noto'g'ri harakatlanishi natijasida yuz bermoqda. Bu esa nafaqat piyodalarning, balki boshqa yo'l harakati ishtirokchilarining hayotiga ham xavf tug'diradi.

Piyodalar qatnov qismidan faqat maxsus ajratilgan joylarda – piyodalar o'tish joylarida (zebra chiziqlari), svetofor signaliga muvofiq yoki yo'l belgisi bilan belgilangan joylarda harakatlanishlari kerak. Agar piyodalar uchun ajratilgan yo'laklar mavjud bo'lmasa, ular yo'l cheti bo'ylab, transport vositalariga qarama-qarshi yo'nalishda yurishlari tavsiya etiladi. Bu esa haydovchiga piyodani tezroq ko'rish va to'xtash imkonini yaratadi.

Ayniqsa, tungi vaqtlarda yoki yomon ob-havo sharoitida piyodalarning maxsus yorqin rangli kiyimlar yoki aks ettiruvchi elementlardan foydalanishi tavsiya etiladi. Bu ularni ko'rinadigan qiladi va xavf-xatarni kamaytiradi.

Piyodalar tomonidan yo'l harakati qoidalariga rioya qilinmasligi – svetoforning qizil chirog'ida yo'lni kesib o'tish, transport vositalari orasidan yugurib chiqish yoki yo'lni belgilangan joydan emas, balki o'z xohishiga ko'ra kesib o'tish kabi holatlar og'ir oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Bu muammoning oldini olish uchun jamoatchilik orasida yo'l harakati madaniyatini targ'ib qilish, ayniqsa maktab o'quvchilari va yoshlar orasida tushuntirish ishlarini kuchaytirish zarur. Davlat yo'l harakati xavfsizligi xizmati, maktablar, mahalla va ommaviy axborot vositalari hamkorligida profilaktik tadbirlar tashkil etilishi samarali natija beradi.

Piyodalar – yo'l harakatining ajralmas ishtirokchilaridan biridir. Har kuni millionlab odamlar ish, o'qish yoki boshqa ehtiyojlar bilan yo'lning turli qismlaridan harakatlanishadi. Qatnov qismi – bu avtotransport vositalari harakatlanadigan yo'lning

Date: 17th June-2025

markaziy qismidir. Piyodalarning bu hududga kirishi faqat ma'lum hollarda, belgilangan tartib asosida ruxsat etiladi.

Ammo amaliyotda, ayniqsa, gavjum shaharlarda, piyodalar ko'pincha belgilangan o'tish joylaridan foydalanmasdan, harakatlanayotgan transport oqimi orasidan yo'lni kesib o'tishga harakat qilishadi. Bu esa jiddiy avariyaalarga sabab bo'lishi mumkin.

Statistik ma'lumotlar (O'zbekiston misolida)

YHQB (Yo'l harakati xavfsizligi boshqarmasi)ning ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda yuz berayotgan yo'l-transport hodisalarining 25-30 foizi aynan piyodalar bilan bog'liq. Ularning asosiy sababi – piyodalarning yo'l harakati qoidalariga amal qilmasligi yoki e'tiborsizligi.

Bundan tashqari, bolalar, keksalar va nogironligi bo'lgan fuqarolar eng ko'p xavf ostida bo'lgan toifalardir. Shu sababli ularning qatnov qismida harakatlanishiga alohida e'tibor berilishi lozim.

Huquqiy asoslar

O'zbekiston Respublikasi "Yo'l harakati xavfsizligi to'g'risida"gi Qonuni va Yo'l harakati qoidalarida quyidagilar belgilangan:

1. Piyodalar yo'lni faqat maxsus belgilar bilan ko'rsatilgan joylarda kesib o'tishlari kerak;
2. Svetofor mavjud bo'lgan joylarda faqat yashil chiroq yoqqanda harakatlanish lozim;
3. Agar piyodalar yo'li mavjud bo'lmasa, qatnov qismining chet qismidan, imkon qadar transport harakatiga qarama-qarshi yo'nalishda yurish kerak;
4. Transport vositasi to'xtaganidan keyingina qatnov qismini kesib o'tish mumkin;
5. Spirtli ichimlik iste'mol qilgan holatda yo'lga chiqish ham qoidabuzarlik hisoblanadi.

Tavsiya va choralar

1. Yo'l madaniyatini oshirish – bolalar bog'chasi, maktab, litsey va kollejda yo'l harakati madaniyatiga oid doimiy mashg'ulotlar o'tkazilishi zarur.
2. Tushuntirish va profilaktika ishlari – mahalla va jamoat joylarida plakat, banner, video roliklar orqali ogohlantirish choralari kuchaytirilishi kerak.
3. Jarimalarni kuchaytirish – piyodalar tomonidan sodir etilgan qoidabuzarliklar uchun javobgarlik choralari (ma'muriy jarima) yanada qat'iylashtirilishi kerak.
4. Zamonaviy texnologiyalar – piyodalar o'tish joylariga LED chiroqlar, sensorli svetoforlar va yo'l belgilarining ko'rinishchanligini oshiruvchi texnologiyalar joriy etilishi foydalidir.

Xulosa:

Piyodalarning qatnov qismida xavfsiz harakatlanishi uchun qat'iy qoidalarga rioya qilinishi lozim. Bu nafaqat o'z hayotini, balki atrofdagilarning salomatligini saqlashning ham eng muhim shartidir. Har bir fuqaro yo'l harakati ishtirokchisi sifatida mas'uliyatli bo'lishi zarur.

Date: 17th June-2025

Piyodalar qatnov qismida harakatlanganda doimo hushyor bo'lishlari, yo'l harakati qoidalariga qat'iy amal qilishlari zarur. Barcha ishtirokchilar – haydovchilar, piyodalar va yo'lovchilar birgalikda yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashga mas'uldirlar. Bu har bir fuqaroning hayoti va sog'lig'i uchun javobgarlikdir.

www.yhx.uz Albatta! Quyida "Piyodalarning qatnov qismida harakatlanishi" mavzusidagi maqola uchun foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatini taqdim etaman. Ro'yxatga qonun hujjatlari, darsliklar, rasmiy ma'lumotlar va mavzuga oid ilmiy manbalar kiritilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi "Yo'l harakati xavfsizligi to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent: Adolat, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Yo'l harakati qoidalarini" to'g'risidagi qarori. — Rasmiy hujjatlar to'plami, 2022-yil.
3. "Haydovchilar uchun yo'l harakati qoidalarini (YHQ)". O'quv qo'llanma. — Toshkent: "O'qituvchi" nashriyoti, 2021.
4. T. Qurbonov, S. Tursunov. "Transport vositalari harakati va yo'l xavfsizligi". — Toshkent: Innovatsiya, 2020.
5. Yo'l harakati xavfsizligi xizmati rasmiy sayti: www.yhx.uz – Statistika va dolzarb ma'lumotlar.
6. S. Jalilov. "Yo'l madaniyati va xavfsizlik asoslari". – Toshkent: Fan, 2019.
7. V. Ivanov. "Piyodalar harakat xavfsizligi nazariyasi", Moskva: Transport, 2018.
8. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO) – Yo'l-transport hodisalari bo'yicha global statistik hisobotlar, 2022-yil.
9. Teleradioeshittirish va internet nashrlarida e'lon qilingan videoroliklar va axborot materiallari – YHXBB ijtimoiy tarmoqlari.

